

Величко Дмитро Олександрович,

викладач кафедри образотворчого мистецтва Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського», член Національної спілки художників України,

Шагінян Мар'януш Сейранівна,

здобувач вищої освіти ОС «магістр» Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

**Етапи освоєння і перетворення форми у тематичному натюрморті
засобами кольору: постановка у майстерні, на пленері,
декоративне рішення**

Ключові слова: тематичний натюрморт, колір, стилістика, освітлення, простір, пленер, декоративне рішення.

Робота над натюрмортом – це складний процес спілкування художника зі світом предметів, за допомогою яких він прагне вирішити образні та формальні завдання. Постановка натюрморту – відповідальний момент в творчому процесі. І. Машков говорив: «Толково поставити натюрморт – це майже зробити картину». Натюрморт – найбільш вільний жанр у плані вибору тематики, набору «дійових осіб» – предметів за задумом автора та застосуванні виражальних засобів: композиційних побудов у заданому форматі, точка зору, освітлення, ступінь перетворення форми (від реалістичної до декоративно-умовної). Колір – один з найсильніших, емоційно дієвих засобів живопису. Різні етапи освоєння і перетворення форми у тематичному натюрморті засобами кольору можна розглянути на прикладах різних умов постановки натюрморту та стилістики трактування образу: 1) постановка у майстерні, 2) натюрморт на пленері, 3) декоративне рішення натюрморту.

Постановка натюрморту, розташованого в умовах кімнати (майстерні) з визначеним напрямом освітлення. Прикладом таких натюрмортів, вирішених

у реалістичному ключі, можуть бути твори майстрів Голландії XVII ст., натюрморти Ж.-Б. Шардена. Темний фон стіни кімнати (замкненого оточення) мов театральна завіса, дозволяє виключити зайві рефлекси від оточення та показати колір предметів, максимально наближений до їх предметного кольору. Предмети рефлектують один на одного, організовуючи певний замкнений простір натюрморту. Освітлення з умовного або визначеного джерела світла концентрує увагу на колориті предметного світу. Цікавим прикладом можуть слугувати натюрморти Дж. Моранді, у яких у подібних умовах автор втілює засобами кольору ідеї надпредметного світу з символічним контекстом.

Натюрморт на пленері має цілу низку завдань, пов'язаних з втіленням світло-просторових умов природного оточення засобами кольору. Великого значення набуває використання колірної контрасту – одного з універсальних засобів композиції. Як правило, він вступає у взаємодію з світлотним контрастом. Прикладом натюрмортів на пленері стали твори І. Грабаря, К. Коровіна, А. Гавдзинського. Предметний колір на відкритому повітрі змінюється під дією рефлексів від неба, дерев, землі, інших предметів і драперій. Окрім того, важливим чинником стає колір і стан освітлення. На пленері активний простір набуває визначального значення. Предмети і простір на полотні стають активними кольоровими плямами. Світло і тіні вирішуються головним чином кольоровими контрастами. Композиція натюрморту набуває більш декоративного рішення.

«Колір досягає своєї повної виразності тоді, коли він організований і його інтенсивність відповідає інтенсивності почуттів художника», – стверджував А. Матісс, відомий своїми дослідженнями в передачі емоції через колір і форму. Він прагнув до перетворення кольору на емоцію у живописі. У його численних натюрмортах предмети і простір вирішені умовно, форма спрощена, геометризована за для відсторонення зайвого, усього що може відволікти від експресії звучання максимально чистого кольору у напружених контрастах.

Яскраву виразність кольору також можемо спостерігати у представника кубізму Жоржа Брака. Кубізм допомагав відобразити найтонші філософські помисли і передати в натюрмортах надзвичайно широку гаму душевних станів. Палітрі Браку характерні більш темні, наближені до грізайлі кольори. Лінії утворюють візерунок, який має конструктивне значення. Великого образного значення набуває чорний колір – сильний, благородний, відтінений іншими кольорами: бузковим, жовтим, зеленим, сірим.

Грамотно організований колорит здатен викликати найскладніші емоційні переживання у найпростіших формах. Колір виступає основним змістовним і формоутворюючим засобом образного рішення натюрморту.